

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

แม้ว่าคดีแพ่งกับคดีอาญาจะมีข้อแตกต่างกันในหลายประการ ทั้งในลักษณะของความเสียหาย วัตถุประสงค์ของการฟ้องคดี และเงื่อนไขขึ้นตอนในการดำเนินคดีแต่การกระทำความผิดอาญาบางอย่าง เช่น การกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน เหล่านี้เป็นความผิดฐานละเมิดในทางแพ่งด้วย ฉะนั้นนอกจากผู้เสียหายจะสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดได้ เช่นเดียวกับคดีอาญาทั่ว ๆ ไปแล้ว ในขณะเดียวกันผู้เสียหายยังมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งลักษณะละเมิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่ตนได้รับ เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญานั้นได้ด้วย และด้วยเหตุแห่งความมีลักษณะพิเศษดังกล่าวนี้เองทำให้กฎหมายต้องกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขในการดำเนินคดีขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อให้ว่าจะได้ เป็นการสะดวกแก่ทุกฝ่ายในการดำเนินคดี เพื่อให้ศาลได้พิจารณาพิพากษาคดีอันเกิดจากการกระทำอันเดียวกันให้เสร็จสิ้น เสียในคราวเดียวกันทั้งในทางแพ่งและทางอาญา และอีกประการหนึ่งก็เพื่อให้ศาลที่พิจารณาคดีอาญาใช้ดุลพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เหมาะสมแก่ความหนักเบา ตามหลักฐานที่โจทก์-จำเลยนำมาสืบแสดงต่อศาล ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าว มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาลักษณะ 3 หมวด 2 ว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญามาตรา 40 ถึง มาตรา 45

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนพบว่า มีปัญหาที่เกิดจากการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในคดีความผิดที่เกิดจากรถยนต์อยู่หลายประการ ดังจะได้นำมาสรุปและเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. บทสรุป

1.1 เกี่ยวกับความหมาย ขอบเขต และเจตนารมณ์ของการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา นับแต่มีบทบัญญัติเรื่องนี้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เรื่อยมาจนถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาลักษณะปัจจุบัน ยังไม่ปรากฏว่ามีการบัญญัตินิยามศัพท์หรือความหมายไว้

เกยว่า "คติแห่งที่เกี่ยวเนื่องกับคติอาญา" หรือ "คติอาญาสินไหม" หรือ "คติแห่งปนาอาญา" หมายถึงคติ เช่นใด ขอบเขต เป็นอย่างไร เช่นเดียวกับที่ประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัตินิยามศัพท์ว่า "คติอาญา" หมายถึงคติอย่างไรและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีได้บัญญัตินิยามศัพท์คำว่า "คติแห่ง" ไว้ คงมีเพียงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 บัญญัติถึงหลักเกณฑ์การฟ้องไว้ว่า "การฟ้องคดีแห่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา จะฟ้องต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาหรือต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแห่งก็ได้..." ฉะนั้นแม้จะปรากฏจากคำอธิบายทางคำรากกฎหมายและคำพิพากษาฎีกาบางฉบับ อธิบายเป็นแนวเดียวกันว่า "คติแห่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา" หมายถึงคดีแห่งที่มีมูลมาจากคดีอาญาในเรื่องนั้น ๆ โดยตรงหรืออ้อมหนึ่งคือการกระทำผิดอาญานั้นก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องทางแพ่งติดตามมาด้วย แต่เมื่อได้ศึกษาลึกลงไปในรายละเอียด ผู้เขียนพบว่ายังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน ไม่ลงรอยกันในลักษณะของคดีดังกล่าวดังจะเห็นได้จากการที่ยังมีคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาเพื่อทำการวินิจฉัย เสมอว่าคดีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497 , ความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522, คดี เรื่อง เลิกจ้าง ไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน เหล่านี้ เป็นคดีแห่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาหรือไม่ ซึ่งหลังจากที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์แล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า "คติแห่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา" หมายถึง คดีแห่งที่มีมูลมาจากการกระทำผิดทางอาญาโดยอาศัยกฎเกณฑ์ความรับผิดชอบในสาระสำคัญเป็นท่านองเดียวกัน ทั้งนี้ไม่ว่าพนักงานอัยการเป็นโจทก์ หรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ หรือโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการก็ตาม และเมื่อได้ศึกษาจากแนววินิจฉัยในคำพิพากษาฎีกาแล้วผู้เขียนพบข้อสรุปอีกประการหนึ่ง คือ การกระทำความผิดอาญาที่จะก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องในทางแพ่งแก่ผู้เสียหายได้ ความผิดเหล่านั้นจะมีลักษณะเป็นความผิดในตัวเอง (mala in se) และเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ส่วนความผิดที่ผิดเพราะมีกฎหมายบัญญัติห้าม (mala prohibita) อันเป็นกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะปกป้องคุ้มครองสาธารณชนส่วนรวม เช่น พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างฯ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ พระราชบัญญัติจรรยาบรรณฯ ซึ่งรัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย การฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าวย่อมไม่ก่อให้เกิดสิทธิฟ้องคดีแห่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา เว้นแต่การฝ่าฝืนกฎหมายนั้นจะก่อให้เกิดความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

สำหรับในคดีความผิดที่เกิดจากกรณีนั้น การระงับไว้ในทางอาญาที่อาจก่อให้เกิดความรับผิดในทางอาญาได้ อาจเกิดได้ 2 กรณี คือ กรณีที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ เท่านั้น กับกรณีเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291, 300, 391 และพระราชบัญญัติจราจรทางบกด้วย แต่เฉพาะกรณีหลังเท่านั้นที่จะก่อให้เกิดความรับผิดในทางแพ่งเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้ ทั้งนี้ เพราะในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้น ผู้เสียหายในคดีส่วนแพ่งจะต้องเป็นผู้เสียหายในคดีส่วนอาญาคด้วย ตัวอย่างเช่น การขับรถโดยประมาทชนรถผู้อื่นเสียหาย เช่นนี้ในทางอาญาไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358 เพราะการทำให้เสียชีวิตโดยประมาท ไม่มีความผิดทางอาญา แต่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 ซึ่งเป็นความผิดต่อรัฐ เป็นเรื่องระหว่างรัฐกับเอกชนโดยมีรัฐเป็นผู้เสียหาย ส่วนในทางแพ่งย่อมถือเป็นการทำละเมิดอันเป็นเรื่องระหว่างเอกชนต่อเอกชน ในกรณีตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ผู้เสียหายในทางอาญากับผู้เสียหายในทางแพ่งเป็นคนละคนกัน จึงไม่อาจนำมาฟ้องเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้ แต่ถ้ากรณีเป็นเรื่องขับรถโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส เช่นนั้นนอกจากรัฐจะเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาแล้ว เอกชนก็เป็นผู้เสียหายด้วยเช่นกัน เมื่อผู้เสียหายในทางอาญาเป็นผู้เสียหายในทางแพ่งด้วย จึงสามารถนำมาฟ้องเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้

ส่วนเจตนารมณ์ของการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา นั้น อาจสรุปได้ดังนี้

- 1) เพื่อขยายอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาออกไป โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในอันที่จะไม่ต้องพิจารณาสองครั้ง คือ ในศาลที่ชำระคดีอาญาครั้งหนึ่ง และในศาลที่ชำระคดีแพ่งอีกครั้งหนึ่ง
- 2) เพื่อมิให้เสียเวลาแก่คู่ความที่จะต้องไปแยกฟ้องเป็นคดีแพ่งต่างหาก
- 3) เพื่อให้ศาลที่พิจารณาคดีอาญา ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เหมาะสมแก่ความหนักเบาตามหลักฐานที่โจทก์-จำเลย นำสืบแสดงต่อศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้ศาลที่พิจารณาคดีอาญาได้เห็นจริงในคดีอาญา ซึ่งได้รู้ได้ฟังได้เห็นเองพิจารณาพิพากษา ย่อมสามารถกำหนดและ

ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนได้ถูกต้องใกล้เคียงต่อความจริงยิ่งกว่าศาลอื่น ซึ่งฟังข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในสำนวนเท่านั้น

1.2 เมื่อได้ศึกษาบทบัญญัติ เรื่องการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 40 ถึง มาตรา 51 แล้ว ผู้เขียนพบว่าไม่มีการบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญาคือใคร แต่ปรากฏจากคำอธิบายในทางคำรา เป็นแนวเดียวกันว่าผู้ที่จะเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญาได้คือ พนักงานอัยการ และผู้ที่ได้รับความเสียหายทางแพ่ง

สำหรับกรณีพนักงานอัยการโจทก์ อาจพิจารณาได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 43 ซึ่งบัญญัติว่า "คดียกยกทรัพย์ รังราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กระชอกฉ้อโกง ยักยอกหรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไป เนื่องจากการกระทำผิดคดี เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาชญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย" เหตุผลของการบัญญัติมาตรานี้ขึ้น เนื่องจากต้องการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินซึ่งต้องสูญเสียทรัพย์สินไป เนื่องจากการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ให้ได้รับการเยียวยาในส่วนแพ่งได้ โดยไม่ต้องนำคดีไปฟ้องเองต่างหาก ซึ่งจะทำให้ล่าช้า ไม่สะดวก อีกทั้งการที่ศาลซึ่งพิจารณาคดีอาชญาจะมีคำพิพากษาในส่วนแพ่งดังกล่าวก็สามารถทำได้โดยไม่มีข้อยุ่งยาก เพราะลักษณะของความเสียหายในทางแพ่งในกรณีดังกล่าวมีความชัดเจน แตกต่างจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง ซึ่งมีจำนวนไม่แน่นอน นำสืบได้ยาก ผู้เขียนจึงมีความเห็นส่วนตัวว่า การที่กฎหมายบัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจ เรียกทรัพย์คืนหรือให้ชำระราคาแทนผู้เสียหายได้นั้น ชอบด้วยหลักกฎหมายและเป็นเครื่องสนับสนุนให้ดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญา เป็นไปได้สมวัตถุประสงค์ประสงค์ยิ่งขึ้น และน่าที่จะถือได้ว่าการใช้อำนาจดังกล่าว เป็นการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญาอย่างหนึ่งด้วย ¹

¹ โปรดดูรายละเอียดที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์ใน เรื่องนี้ไว้ในบทที่ 3 ข้อ 1.2 การฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการ

ส่วน "ผู้ที่ได้รับความเสียหายทางแพ่ง" ซึ่งจะมีอำนาจฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้นั้น ผู้เขียนเห็นว่าต้องเป็นผู้เสียหายที่ใกล้ชิดเท่านั้นที่จะฟ้องได้ มิใช่ว่ามีสิทธิฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 แล้วจะฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้หมด ทั้งนี้เพื่อจำกัดมิให้ศาลอาญาก้าวล่วงไปในเรื่องของศาลแพ่งมากเกินไป ดังนั้นผู้ที่จะเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้ นอกจากจะเป็นผู้ได้รับความเสียหายในทางแพ่งสามารถฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 แล้ว ยังต้องเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4), 4, 5, 6 ด้วยโดยเหตุผลที่ว่า

1) บทบัญญัติเรื่องการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญามีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบุคคลใดจะมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลได้ก็ได้รับบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2(4), 4, 5, 6 แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 3(3), (4) ก็ได้บัญญัติชัดเจนว่า (นอกจากผู้เสียหาย) บุคคลตาม มาตรา 4, 5, 6 มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา หรือถอนฟ้องคดีดังกล่าวได้ จึงน่าจะหมายความว่าผู้ที่จะมีสิทธิฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้ คือ ผู้เสียหายในคดีอาญา (รวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนตาม มาตรา 4, 5, 6) ซึ่งได้รับความเสียหายในทางแพ่งอันเนื่องมาจากการกระทำผิดทางอาญาและเมื่อเงื่อนไขแห่งการพิจารณาคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเอง ยังต้องประกอบด้วยความเป็นผู้เสียหายทั้งในทางอาญาและในทางแพ่งประกอบกันเช่นนี้แล้ว จึงน่าที่จะไม่ชอบด้วยหลักกฎหมายที่จะขยายความให้ทายาท หรือผู้รับมรดก หรือผู้จัดการมรดกซึ่งมิใช่ผู้เสียหายในทางอาญามีสิทธิฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้

2) เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าอำนาจฟ้องของผู้เสียหายของไทยนั้นกว้างมากและขอบเขตของคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา เมื่อพิจารณาจากความหมายของ "คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา" ก็กว้างมากเช่นกัน กล่าวคือ กินความถึงคดีละเมิดที่มีมูลมาจากการกระทำผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้นการตีความในเรื่องความเป็นผู้เสียหายจึงน่าจะเป็นไปในทางจำกัดเพื่อมิให้เป็นการขยายเขตอำนาจ (Jurisdiction) ของศาลอาญาให้ต้องรับภาระในทางแพ่ง

มากเกินไปจนจำเป็น และควรให้บุคคลดังกล่าวไปใช้สิทธิอย่างระมัดระวังธรรมดามากกว่า

3) เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของบทบัญญัติ มาตรา 40 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว เห็นว่าน่าจะมีเพียงเพื่อขยายเขตอำนาจในการพิจารณาคดี (Jurisdiction) ของศาลอาญาเท่านั้น หากขยายความ "ผู้เสียหาย" ให้กว้างขึ้นไปด้วยไม่

1.3 แม้ศาลแขวงจะถูกจำกัดอำนาจในการพิจารณาคดีแห่ง เฉพาะคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 1 หมื่นบาท แต่ถ้าศาลนั้นทำหน้าที่พิจารณาคดีแห่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าควรที่จะยึดคดีอาญาเป็นหลัก กล่าวคือ ถ้าคดีส่วนอาญาอยู่ในอำนาจของศาลแขวงแล้ว ศาลแขวงก็น่าจะมีอำนาจพิจารณาคดีส่วนแพ่งที่มีทุนทรัพย์เกินอำนาจศาลแขวงได้ เพราะการวินิจฉัยคดีส่วนแพ่งต้องฟังข้อเท็จจริงในคดีส่วนอาญา จึงควรให้ศาลที่รับพิจารณาคดีอาญานั้นพิจารณาคดีส่วนแพ่งต่อไปได้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ทั้ง 9 ประเภท ตาม มาตรา 43 เพราะโดยหลักแล้วการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา ย่อมจะต้องมีการวินิจฉัยประเด็นเรื่องทรัพย์นั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดเสมอ ดังนั้นการที่ศาลแขวงจะพิพากษาให้คืนหรือชำระค่าทรัพย์ดังกล่าว จึงน่าจะไม่ใช่ เหตุให้เกิดความล่าช้าแก่คดีและไม่ว่าคดีนั้นพนักงานอัยการ เป็นผู้ฟ้องหรือผู้เสียหายฟ้องเอง ผลในทางคดีไม่น่าจะแตกต่างกันแต่ประการใด ผู้เขียนเห็นว่าควรแปลว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 เป็นบทบัญญัติที่ยกเว้นอำนาจศาลตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม เช่นเดียวกับที่ยกเว้น เรื่อง เขตศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และไม่ควรแปลเกินเลยไปว่า มาตรา 43, 44 (ซึ่งเป็นบทบัญญัติพิเศษที่ให้อำนาจทางแพ่งแก่พนักงานอัยการ) เป็นบทบัญญัติยกเว้นพระธรรมนูญศาลยุติธรรมไปด้วย อำนาจของศาลแขวงเป็นเช่นไรต้องพิจารณาที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 มิใช่พิจารณาที่ตัวผู้เป็นโจทก์หรือจำวนองคดีขณะที่นั่งพิจารณาคดีพิพากษาคดี ¹

¹ โปรดดูรายละเอียดที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์ใน เรื่องนี้ไว้ในบทที่ 2 ข้อ 2.3 การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในศาลแขวง

1.4 เกี่ยวกับอายุความในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากคดีอาญานั้นแม้ว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรค 2 จะบัญญัติให้ใช้อายุความทางอาญาบังคับเฉพาะกรณีที่อายุความทางอาญายาวกว่า และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรคแรก บัญญัติให้ใช้อายุความทางอาญาในทุกกรณีไม่ว่าจะสั้นกว่าหรือยาวกว่าอายุความในคดีแพ่งผู้เขียนก็มีความเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 มีหลักการเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรค 2 เพียงแต่ มาตรา 448 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติวางหลักทั่วไปเท่านั้นว่า ถ้าเป็นกรณีละเมิดซึ่งเป็นคดีแพ่งธรรมดาทั่วไป ให้ใช้อายุความตาม มาตรา 448 วรรคแรก ส่วนถ้าเป็นกรณีละเมิดซึ่งเป็นความผิดทางอาญาด้วย ให้ใช้อายุความตาม มาตรา 448 วรรค 2 ซึ่งก็คืออายุความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรคแรก มาตรา 448 วรรค 2 มิได้ถูกยกเลิกไปโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 และพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 3, 4 แต่อย่างใด และโดยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าน่าที่จะได้มีการดำเนินการแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรค 2 เสียให้ชัดเจนในลักษณะที่ว่า "การเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดที่มีโทษตามกฎหมายอาญาให้มีกำหนดอายุความตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51" ผู้เขียนไม่เห็นด้วยที่จะให้ตัดข้อความใน มาตรา 448 วรรค 2 ออกเสียทั้งหมด ทั้งนี้เพราะความรับผิดชอบในทางละเมิดมิได้ทั้งในกรณีที่เนื่องมาจากความผิดทางอาญา และที่มิได้เกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญา การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 บัญญัติแยกเป็น 2 วรรค คือวรรคแรกเป็นเรื่องอายุความในคดีละเมิดที่มิได้เนื่องมาจากความผิดทางอาญาและวรรค 2 เป็นอายุความในคดีละเมิดที่เนื่องมาจากความผิดทางอาญา จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจนดีแล้ว เพียงแต่เมื่อมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 ประกาศใช้ในภายหลัง และได้ทำการแก้ไขบทบัญญัติเรื่องเดียวกันซึ่งมีอยู่เดิมและต่างฉบับกัน จึงทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น

1.5 การบรรยายฟ้อง และการกำหนดประเด็นข้อพิพาทในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

การบรรยาย โฉง ในคดีส่วนอาชญากรรมหลัก เกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 158 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบรรยายฟ้องความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท โจทก์ต้องอาศัยประมวลกฎหมายอาชญา มาตรา 59 เป็นหลักซึ่งโจทก์ต้องระบุในฟ้องว่า จำเลยกระทำโดยประมาทและบรรยายถึงอาการประมาทนั้นด้วย โดยบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประมาททั้งหมด เช่นลักษณะการขับขี่ สภาพของรถ และถนนในเวลาที่เกิดเหตุรวมทั้งบรรยายถึงผลของการกระทำโดยประมาทนั้นด้วย

ส่วนการบรรยายฟ้องในคดีส่วนแพ่ง ต้องถือหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 โดยโจทก์ต้องบรรยายฟ้องให้เข้าหลักเกณฑ์เรื่องละเมิด คือ บรรยายว่าจำเลยกระทำผิดอย่างไร เป็นการจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ ถ้าเป็นการประมาทเลินเล่อโจทก์ต้องบรรยายว่าจำเลยกระทำอย่างไร เป็นการไร้ความระมัดระวังไม่เพียงพอหรือไม่ ไร้ความระมัดระวัง หรือฝ่าฝืนระเบียบแบบแผนอย่างไร และการกระทำของจำเลยทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ส่วนในเรื่องค่าเสียหายนั้นโจทก์ต้องบรรยายว่าได้รับความเสียหายอย่างไร จำนวนเท่าใด

แต่ถ้าโจทก์มีคำขอส่วนแพ่งรวมมาในฟ้องคดีอาชญา หลักเกณฑ์การบรรยายฟ้องในคดีอาชญา ยังคงเป็นไปตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ส่วนการบรรยายฟ้องในส่วนแพ่งโจทก์ไม่ต้องบรรยายถึงรายละเอียดของการกระทำละเมิดของจำเลยซ้ำซ้อนอีก โจทก์เพียงแต่กล่าวอ้างว่ากระทำผิดอาชญา ดังกล่าวมาข้างต้นทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายอย่างไร จำนวนเท่าใด เท่านั้น

ในคดีส่วนแพ่ง ประเด็นข้อพิพาทมีว่าอย่างไรต้องพิจารณาจากคำฟ้องและคำให้การเป็นสำคัญ ประเด็นเรื่องใดที่โจทก์กล่าวอ้างและจำเลยปฏิเสธหรือถือว่าปฏิเสธ จึงจะเป็นประเด็นข้อพิพาทในคดี ส่วนใหญ่รูปแบบประเด็นข้อพิพาทที่มักเกิดขึ้นในคดีความผิดที่เกิดจากรถยนต์ คือ ประเด็นเรื่องอำนาจฟ้อง, ประเด็นเรื่องฟ้องโจทก์เคลือบคลุมหรือไม่, ประเด็นว่าจำเลยขับรถโดยประมาทเลินเล่อ กระทำละเมิดต่อโจทก์หรือไม่, ประเด็นว่าจำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์หรือไม่เพียงใด ซึ่งประเด็นเหล่านี้โจทก์เป็นฝ่ายกล่าวอ้าง จึงต้องมีภาระการพิสูจน์

นอกจากนั้นก็ยังมีประเด็นว่าจำเลยได้กระทำละเมิดในทางการที่จ้างหรือไม่ หรือโจทก์เป็นผู้รับประกันภัยและมีอำนาจรับช่วงสิทธิฟ้องคดีนี้หรือไม่ อีกด้วย

แต่เนื่องจากในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ศาลในคดีแพ่งจะต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 เพราะฉะนั้นในกรณีที่โจทก์แยกฟ้องคดีแพ่งต่างหาก ถ้าคดีมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดโดยศาลฟังข้อเท็จจริงในคดีอาญาเป็นประการใดแล้ว ข้อเท็จจริง เช่นว่านั้นย่อมเป็นยุติ

ส่วนในคดีอาญานั้น จำเลยมีสิทธิไม่ยื่นคำให้การ หรืออาจให้การปฏิเสธโดยไม่แสดงเหตุของการปฏิเสธก็ได้ โดยไม่ถือว่าจำเลยรับสารภาพตามฟ้อง ดังนั้นประเด็นในคดีอาญาจึงไม่มีข้อยุ่งยากดังเช่นคดีแพ่ง กล่าวคือ ถ้าโจทก์ฟ้องว่าจำเลยขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บ ประเด็นข้อพิพาทคงมีเพียงว่าจำเลยต้องรับผิดชอบกระทำโดยประมาทนั้นหรือไม่เท่านั้น แต่ถ้าโจทก์มีคำขอในส่วนแพ่งรวมมาในฟ้องคดีอาญา คดีย่อมมีประเด็นว่าโจทก์ได้รับความเสียหายหรือไม่เพียงใดด้วย

1.6 ภาระการพิสูจน์ (burden of proof) และมาตรฐานการพิสูจน์ (Standard of proof) ในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

ในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้น โจทก์อาจมีคำขอในส่วนแพ่งรวมมาในฟ้องคดีอาญาเลย หรือโจทก์อาจจะนำคดีส่วนแพ่งไปฟ้องยังศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่งก็ได้

ในกรณีที่โจทก์มีคำขอในส่วนแพ่งรวมมาในฟ้องคดีอาญาภาระการพิสูจน์ทั้งในส่วนที่เป็นคดีอาญาและในส่วนที่เป็นคดีแพ่งย่อมตกอยู่แก่โจทก์ ทั้งนี้เพราะโจทก์เป็นฝ่ายกล่าวอ้างว่ามีการกระทำผิดอาญาขึ้น และจำเลยเป็นผู้กระทำดังนั้นไม่ว่าจำเลยจะให้การปฏิเสธหรือไม่ให้การใด ๆ เลยโจทก์ก็ต้องมีหน้าที่นำสืบแต่ถ้าจำเลยรับสารภาพโจทก์ก็หมดภาระการพิสูจน์ในส่วนอาญานี้ไป เพราะศาลย่อมรับฟังข้อเท็จจริง เป็นยุติได้ว่าจำเลยทำความผิดและลงโทษจำเลยได้โดยโจทก์

ไม่เอองสืบพยาน เว้นแต่จะเป็นคดีที่มีกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่ยหนักกว่านั้น ซึ่งแม้จำเลยจะรับสารภาพ ศาลก็ยังคงฟังพยานโจทก์ต่อไปจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176) ในกรณีเช่นนี้โจทก์จึงยังคงมีภาระการพิสูจน์อยู่ สำหรับส่วนที่เป็นคดีแพ่งซึ่งได้แก่ประเด็น เรื่องจำนวนของความเสียหายนั้น ภาระการพิสูจน์จะตกอยู่แก่โจทก์เสมอ แม้ว่าจำเลยจะมีได้ต่อสู้ไว้ในคำให้การและถึงแม้โจทก์จะนำสืบให้เห็นถึงจำนวนค่าเสียหายที่แน่นอนไม่ได้ ศาลก็มีอำนาจกำหนดค่าให้ได้ตามที่เห็นสมควร

แต่ถ้าโจทก์แยกคดีส่วนแพ่งไปฟ้องยังศาลที่มีอำนาจระคดีแพ่ง แม้นในประเด็นเรื่องความเสียหายนั้นภาระการพิสูจน์จะตกอยู่แก่โจทก์ ตามหลักผู้ใดกล่าวอ้างผู้ใดต้องพิสูจน์ เช่นเดียวกับกรณีที่โจทก์มีคำขอส่วนแพ่งรวมมาในฟ้องคดีอาญา แต่ในประเด็นว่าจำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์หรือไม่นั้น ศาลในคดีแพ่งต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 โจทก์จึงไม่ต้องมีภาระการพิสูจน์ในประเด็นนี้ เพราะฉะนั้นจะช่วยลดภาระการพิสูจน์ให้แก่โจทก์ในคดีแพ่งได้มาก แต่ก็อาจเกิดผลเสียได้เช่นกัน เพราะศาลในคดีแพ่งอาจต้องเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปเพื่อรอฟังข้อเท็จจริงที่จะปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา แทนที่โจทก์ในคดีแพ่งจะได้รับการเยียวยาในทางแพ่งได้รวดเร็ว ก็อาจกลายเป็นล่าช้าไป

สาระสำคัญของหลักการรับฟังข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 คือ

- 1) ต้องมีคำพิพากษาคดีส่วนอาญา
- 2) ต้องมีคำพิพากษาคดีส่วนอาญาก่อน แล้วมีคำพิพากษาคดีส่วนแพ่งภายหลัง หากคดีส่วนแพ่งเสร็จเด็ดขาดไปแล้วต่อมาจึงมีคำพิพากษาคดีส่วนอาญา เช่นนี้คำพิพากษาคดีอาญาไม่มีผลลบล้างคำพิพากษาคดีแพ่ง
- 3) คำพิพากษาในคดีอาญานั้นต้องเป็นคำพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญานั้นและต้องถึงที่สุดแล้ว แต่อาจเป็นคำพิพากษาในชั้นใดส่วนมูลฟ้องก็ได้

- 4) คำพิพากษาของศาลในคดีอาญาต้อง เป็นคำพิพากษาที่ได้วินิจฉัยในข้อเท็จจริง แล้วชี้ขาด เป็นยุติแล้ว หากในคดีอาญาศาลวินิจฉัยเพียงว่า คดี เป็นที่สงสัยจึงยกประโยชน์แห่งความ สงสัยให้จำเลย ดังนั้นคดีส่วนแบ่งศาลมีอำนาจฟังข้อเท็จจริงใหม่ได้
- 5) ต้อง เป็นข้อเท็จจริง เฉพาะที่เป็นประ เด็นโดยตรงในคดีอาญาเท่านั้น
- 6) โจทก์จำเลยในคดีส่วนแบ่ง เคย เป็นคู่ความในคดีส่วนอาชามาแล้วและจะนำ ข้อเท็จจริงในคำพิพากษาคดีส่วนอาชามาผูกมัดบุคคลภายนอกคดีที่ไม่ได้ เป็นคู่ความในคดีส่วนอาชามีได้

นอกจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 จะเป็นหลักเกณฑ์ กำหนดการให้การพิสูจน์ในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากคดีอาญาแล้วยังส่งผลกระทบต่อ เรื่องมาตรฐานการ พิสูจน์ในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาด้วย กล่าวคือ โดยหลักแล้วในคดีอาญา โจทก์ต้องนำพยาน หลักฐานมาพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลย เป็นผู้กระทำผิด (Prove beyond reasonable doubt) ศาลจึงจะลงโทษจำเลยได้ ส่วนในคดีแพ่งมาตรฐานการพิสูจน์จะหย่อนกว่าในคดีอาญา โดยในคดีแพ่งถือเอาการพิสูจน์ที่เหนือกว่าการพิสูจน์ของฝ่ายตรงข้าม เป็นเกณฑ์ (Preponderance of the evidence) แต่เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 บัญญัติให้ ศาลในคดีแพ่งต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา เพราะฉะนั้นถ้าโจทก์ใน คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาสามารถพิสูจน์ให้ศาล เชื่อได้ว่าจำเลยกระทำผิดจริงตามหลัก Prove beyond reasonable doubt ศาลในคดีแพ่งย่อมฟังข้อเท็จจริง เป็นยุติได้ว่าจำเลยต้องรับผิดใน ทางแพ่งด้วย แต่เนื่องจากมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีส่วนแบ่งหย่อนกว่ามาตรฐานการพิสูจน์ในคดีส่วน อาญา เพราะฉะนั้นแม้ศาลในคดีอาญาจะพิพากษายกฟ้อง เนื่องจากข้อเท็จจริงไม่พอพียงลงโทษจำเลย ได้ ศาลในคดีแพ่งอาจฟังข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคดีอาญานั้น หรือ เรียกพยานมาสืบเพิ่มเติม แล้ว พิพากษาให้จำเลยรับผิดในทางแพ่งก็ได้

2. ข้อ เสนอแนะ

เนื่องจากผู้เขียนได้กำหนดขอบ เขตของการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ไว้บนบทที่ 1ว่าจะศึกษา เฉพาะ เรื่องการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง กับคดีอาญา ในคดีความผิดที่เกิดจากรถยนต์ มิได้ศึกษา

ในประเด็น เรื่องการประกันภัย เพราะฉะนั้นในข้อเสนอนี้ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะ เฉพาะในส่วนที่อยู่ในขอบเขตของการศึกษาเท่านั้น

คดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากคดีอาญามีขอบเขตกว้างขวางโดยรวมความถึงคดีแพ่งที่มีมูลมาจากการกระทำผิดในคดีอาญาในเรื่องนั้น ๆ โดยตรง เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิดอาญาในความผิดต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินก็ตามล้วนแต่สามารถก่อให้เกิดสิทธิฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากคดีอาญาได้ทั้งสิ้น แต่เจตนารมณ์ของการให้มิตินิติบัญญัติ เรื่องการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากคดีอาญานั้นมุ่งประสงค์จะให้เกิดความสะดวก ประหยัด เวลาและค่าใช้จ่ายแก่ทุกฝ่ายในการดำเนินคดี จึงให้ศาลที่พิจารณาคดีอาญามีอำนาจพิจารณาคดีอาญาอื่น เกิดจากการกระทำอันเดียวกันให้เสร็จสิ้นไปในคราวเดียวกันทั้งในทางแพ่งและทางอาญาหรือหากจะมีการแยกฟ้องคนละศาล ก็ให้ศาลที่พิจารณาคดีแพ่งต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีอาญา

จากการศึกษา ผู้เขียนพบว่า บทบัญญัติ เรื่องการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง กับคดีอาญามีประโยชน์และดำเนินไปได้สม เจตนารมณ์ดังกล่าว เฉพาะในคดีความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์ เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากการวินิจฉัยถึงความรับผิดชอบทางอาญาในความผิดดังกล่าว ศาลจะต้องฟังการสืบพยานหลักฐานให้เป็นที่ยุติ เสียก่อนว่าทรัพย์นั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใด อีกทั้งราคาทรัพย์ก็เป็นความเสียหายที่มีลักษณะแน่นอนตายตัว เพราะฉะนั้นถ้าศาลฟังว่าจำเลยกระทำผิดจริงตามฟ้อง การที่ศาลจะมีคำพิพากษาให้จำเลยคืนหรือชำระราคาทรัพย์ดังกล่าวแก่ผู้เสียหายจึง เป็นเรื่องที่สามารถทำได้โดยอาศัยพยานหลักฐานชุดเดียวกันนั่นเอง คดีจึงไม่มีข้อยุ่งยาก และสามารถวินิจฉัยชี้ขาดไปในคราวเดียวกันได้ การขยายอำนาจพิจารณาคดีอาญาของศาลในคดีอาญาให้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในคดีแพ่งดังกล่าวและการให้อำนาจพนักงานอัยการสามารถมีคำขอในการ เรียกทรัพย์คืนหรือให้ชำระค่าแทนผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ทั้ง 9 ประเภท ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากคดีอาญา เป็นอย่างยิ่ง

แต่ถ้าพิจารณาในความผิดต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง เหล่านี้ลักษณะของความเสียหายในทางแพ่งมีความไม่แน่นอน และมักมีการโต้เถียงในเรื่องจำนวนความเสียหายอยู่เสมอ

อีกทั้งยังต้องอาศัยพยานหลักฐาน และคู่กับพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดทางอาญาอีกด้วยทำให้ การดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากคดีอาญาในความผิดดังกล่าวต้องพบกับข้อขัดข้อง เกิดความล่าช้า ในทางปฏิบัติหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการศึกษาในคดีความผิดที่เกิดจากรถยนต์ ผู้เขียน พบว่า

1) ในการวินิจฉัยถึงความประมาท เลินเล่อของจำเลย จะมีข้อยุ่งยากมากกว่าการ วินิจฉัยว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เป็นของผู้ใดในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมาก เป็นต้นว่า ในคดีอาญาซึ่ง พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ ศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานขับรถโดยประมาท เป็นเหตุให้ โจทก์ได้รับบาดเจ็บสาหัสแต่ในการวินิจฉัยความรับผิดทางแพ่ง ศาลในคดีแพ่งอาจฟังข้อเท็จจริง ใหม่ว่าโจทก์ก็มีส่วนประมาท เลินเล่อด้วยได้ หรือศาลในคดีอาญาปกป้อง เนื่องจากข้อเท็จจริงไม่ พอฟังโทษจำเลยได้ จำเลยนั้นก็ยังคงอาจต้องรับผิดชอบในทางละเมิดได้ทั้งนี้ เพราะคำพิพากษาคดีส่วน แพ่งต้อง เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันว่าด้วยความรับผิดของบุคคลในทางแพ่งโดยไม่ต้องคำนึง ถึงว่า จำเลยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดหรือไม่ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 47 วรรคแรก)

2) ลักษณะของความเสียหายในทางแพ่งมีความไม่แน่นอน และมักมีการโต้เถียงในเรื่องจำนวนความเสียหายอยู่เสมอ

3) พยานหลักฐานซึ่งใช้พิสูจน์ในเรื่องความเสียหาย มักเป็นพยานหลักฐานคนละชุดกับที่ใช้พิสูจน์ความรับผิดในทางอาญา

4) คดีในส่วนแพ่ง อาจมีประเด็นอื่นที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยข้อเท็จจริงในคดีอาญาเพื่อการ วินิจฉัยโดยตรงก็ได้ เช่นประเด็นว่าเป็นการกระทำละเมิดในทางการที่จ้างหรือไม่ หรือโจทก์เป็น ผู้รับประกันภัยและมีอำนาจรับช่วงสิทธิฟ้องคดีนี้หรือไม่ เป็นต้น

ลักษณะของคดีความผิดที่เกิดจากรถยนต์ดังกล่าว ทำให้การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับ คดีอาญา ไม่อาจดำเนินไปได้สมดังเจตนารมณ์ที่แท้จริง และกลับกลายเป็นส่งผลให้คดีมีความล่าช้า

สิ้น เปลือง เวลาและค่าใช้จ่าย และทำให้เกิดคดีค้างชำระอยู่ในความที่พิจารณาคดีแพ่งโดยไม่จำเป็น แต่การจะยก เลิกมิให้มีการฟ้องคดีแพ่งที่ เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาในคดีความผิดที่เกิดจากรถยนต์ เสียเลย ก็ไม่ใช่หลักการที่ถูกต้องและชอบด้วยเหตุผลอีก เช่นกัน ทั้งนี้ เพราะบทบัญญัติ เรื่องการฟ้องคดีแพ่งที่ เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาทำให้ผู้เสียหายได้รับประโยชน์ในการดำเนินคดีในประการสำคัญ คือ ได้อาศัยรูปคดีและข้อมูลที่ปรากฏจากสำนวนการสอบสวน แผนที่เกิดเหตุ รายงานการชันสูตรพลิกศพหรือบาดแผลของผู้เสียหายซึ่งกระทำโดยพนักงานสอบสวนและแพทย์ผู้ชันสูตรการ จากคดีอาญา ซึ่งพนักงานอัยการ เป็นโจทก์ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมิให้มีการฟ้องคดีความผิดที่เกิดจากรถยนต์ เป็นคดีแพ่งที่ เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาได้ ทั้งนี้โดยมีข้อ เสนอแนะ เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องต่าง ๆ ดังนี้

1. ในการวินิจฉัยความรับผิดทางแพ่ง ประเด็นว่าจำเลยกระทำละเมิดโดยประมาท เลิน เล่อต่อโจทก์หรือไม่นั้น ศาลที่พิจารณาคดีส่วนแพ่งต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา เพื่อให้เป็นไปตามหลักที่ว่าคำพิพากษาของศาลที่พิจารณาคดีส่วนแพ่งไม่ควรขัดกับคำพิพากษาของศาลในคดีส่วนอาญา และเนื่องจากมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีแพ่งหย่อนกว่ามาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญา ประมาทในทางแพ่งก็มีความหมายกว้างกว่าประมาท เลิน เล่อในทางอาญา ซึ่งหลักเกณฑ์การวินิจฉัยความรับผิดในเรื่องประมาท เลิน เล่อนี้ไม่ว่าจะในคดีแพ่งหรือคดีอาญา ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการขับรถโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ เช่น เลี้ยวรถตัดหน้ารถคันในระยะกระชั้นชิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 1917/2520, 3088/2527) ขับรถล้ำเข้าไปในเลนทางของรถอื่น (คำพิพากษาฎีกาที่ 427/2521, 2982/2529) ขับรถผ่านทางแยกโดยไม่หยุดหรือใช้ความเร็วสูง (คำพิพากษาฎีกาที่ 631/2522, 3825/2528, 4573/2528, 2862/2531) เหล่านี้ศาลวินิจฉัยว่าเป็นการกระทำโดยประมาท เลิน เล่อทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น เมื่อศาลในคดีส่วนอาญามีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยกระทำผิดโดยประมาท ศาลในคดีแพ่งย่อมถือ เป็นยุติได้ว่าจำเลยต้องรับผิดในการกระทำละเมิดโดยประมาท เลิน เล่อด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 1938/2523, 1601 ถึง 1603/2529, 3267/2526) หากกรณีเป็น เรื่องประมาททั้งสองฝ่าย การจะวินิจฉัยว่าแต่ละฝ่ายจะต้องรับผิดในทางแพ่งอย่างไร ศาลในคดีแพ่งสามารถรับฟังข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาคดีส่วนอาญา มาเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนได้ เพราะฉะนั้นยังศาลในคดีส่วนอาญาพิจารณาข้อเท็จจริงในส่วนนี้ไว้ละเอียดยากเพียงใด ย่อมเป็นประโยชน์ต่อศาลในคดีแพ่งมากเท่านั้น อย่างไรก็ตาม

ได้มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ในกรณีประมาท เลิน เล่อทั้งสองฝ่ายนี้ ถ้าพนักงานอัยการฟ้องฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เท่านั้น แล้วทั้งสองฝ่ายมาฟ้อง เรียกค่าเสียหายกันในคดีแพ่ง ดังนี้ศาลในคดีส่วนแพ่งไม่ผูกพันที่จะต้องรับฟังข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา เพราะมีคู่ความฝ่ายหนึ่งที่ไม่ได้เป็นคู่ความในคดีเดิม (คำพิพากษาฎีกาที่ 1544/2520, 2594/2523, 3052/2530) ต่างกับกรณีกระทำละเมิดฝ่ายเดียว ที่พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาซึ่งถือได้ว่าเป็นการฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย แม้ผู้เสียหายจะไม่ได้ฟ้องหรือร่วม เป็นโจทก์กับพนักงานอัยการในคดีดังกล่าวด้วย ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่งศาลก็ต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาส่วนอาญา (คำพิพากษาฎีกาที่ 2731/2522) และเมื่อศาลในคดีแพ่งได้รอคดีไว้เพื่อฟังข้อเท็จจริงในประเด็นเรื่องประมาท เลิน เล่อจากศาลในคดีอาญา ผู้เขียนจึงเห็นว่า เรื่องประมาท เลิน เล่อทั้งสองฝ่าย เช่นที่กล่าวมานี้ แม้การที่ศาลในคดีอาญาจะต้องทำการพิจารณาสืบพยาน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงโดยละเอียดอันจะเป็นประโยชน์ต่อการวินิจฉัยคดีของศาลในคดีแพ่งจะทำให้คดีส่วนอาญาต้องใช้เวลาพิจารณามากขึ้นไปบ้าง และกระทบต่อสิทธิของจำเลยในคดีอาญาที่จะได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว (Speedy Trial) แต่ก็ชดเชยด้วยเหตุผลและความเป็นธรรม เพราะช่วยให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาในทางแพ่งได้รวดเร็ว กรณีย่อมจะเป็นประโยชน์มากกว่าที่จะต้องนำพยานหลักฐานชุดเดิมในคดีส่วนอาญามาสืบในคดีแพ่งอีก เพื่อให้ชัดเจน เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ได้จากคดีอาญาไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัย ความรับผิดชอบทางแพ่งตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 42 บัญญัติให้อ่านเอาไว้

2. ควรตีความและนำหลักการรับฟังข้อเท็จจริงในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 มาใช้อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เพราะแม้บทบัญญัติดังกล่าวจะมีข้อดีในส่วนที่ช่วยลดภาระการพิสูจน์ในคดีส่วนแพ่งให้แก่โจทก์ ซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดทางอาญา และสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องการจ่ายค่าสินไหมทดแทนที่ว่าต้องเป็นไปโดยเหมาะสมและรวดเร็ว แต่หากโจทก์ในคดีอาญานำพยานหลักฐานเข้าสืบในคดีอาญาไว้ครบถ้วน โจทก์ต้องรับผลแห่งความบกพร่องนั้นในคดีส่วนแพ่งด้วย นอกจากนี้การที่ศาลในคดีแพ่งจะรับฟังข้อเท็จจริงในคดีอาญาดังกล่าวได้ ศาลในคดีแพ่งย่อมต้องรอคดีไว้ จนกว่าศาลในคดีอาญาจะได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ทำให้เสียเวลา ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอแนะว่าหลักเกณฑ์ เช่นว่านี้น่าที่จะได้นำมาใช้ในคดีความผิดที่เกิดจากรถยนต์อย่างเคร่งครัด กล่าวคือ เฉพาะในประเด็นที่ว่า การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยประมาท เลิน เล่อหรือไม่เท่านั้น ส่วนในประเด็นอื่นที่มีใช้ประเด็นในคดีอาญา เช่น

ประเด็นว่ากรณี เป็นการระงับคดีละเมิดในทางการที่จ้าง ซึ่งนายจ้างต้องรับผิดชอบร่วมกับลูกจ้างหรือไม่ หรือโจทก์ เป็นผู้รับประกันภัยที่จะมีสิทธิรับช่วงสิทธิฟ้องคดีนี้หรือไม่ เหล่านี้ศาลในคดีแพ่งสามารถวินิจฉัยได้โดยไม่ต้องรอฟังผลจากคดีอาญา เพราะแม้ศาลในคดีอาญาจะพิพากษาว่าจำเลยประมาท ศาลในคดีแพ่งก็สามารถรับฟังข้อเท็จจริง เป็นอย่างอื่นได้ เนื่องจากทั้งนายจ้างและผู้รับประกันภัย มีข้อคู่ความในคดีเดิม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1946/2520, 533/2521, 3259/2522, 2769 ถึง 2770/2523, 2713/2525, 3267/2526, 6200/2531, 778/2532) หรือประเด็นว่าโจทก์เสียหายหรือไม่เพียงใด ซึ่งศาลในคดีแพ่งสามารถทำการพิจารณาสืบพยานไปได้โดยไม่ต้องอาศัยข้อเท็จจริงจากคดีส่วนอาญา หรือถ้าปรากฏแก่ศาลแต่แรกจากคำคู่ความหรือการสอบถามคู่ความว่าเป็นกรณีที่ไม่อาจฟ้อง เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้ เช่นคดีส่วนอาญานั้น พนักงานอัยการโจทก์ฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก เท่านั้น ดังนั้นแม้โจทก์-จำเลยในคดีส่วนแพ่งจะเป็นคู่ความในคดีส่วนอาญานั้นด้วย ศาลในคดีแพ่งก็ไม่อาจถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาดังกล่าวได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1997/2524, 836/2526, 778/2532) ศาลในคดีแพ่งย่อมทำการสืบพยานในคดีแพ่งไปได้ทันที

3. เนื่องจากคดีความผิดที่เกิดขึ้นจากกรณีนั้นถ้า เป็นกรณีความผิดฐานขับรถโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ หรือบาดเจ็บสาหัสแต่ไม่ถึงคายนั้นมีอัตราโทษที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงแต่ในส่วนที่เป็นค่าสินไหมทดแทนในส่วนแพ่งมักมีทุนทรัพย์เกินอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวง ดังนั้นเพื่อให้ศาลได้พิจารณาพิพากษาคดีอื่น เกิดจากการกระทำอันเดียวกัน ให้เสร็จสิ้นไปในคราวเดียวกันทั้งในทางแพ่งและทางอาญา กับเพื่อให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เหมาะสมแก่รูปคดีตามพยานหลักฐานที่ โจทก์-จำเลยนำมาสืบแสดงต่อศาล สมดังเจตนารมณ์ของการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ผู้เขียนจึงมีความ เป็น เป็นส่วนตัวว่าควรให้ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีส่วนแพ่งที่มีทุนทรัพย์เกินอำนาจนั้นด้วย แต่มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่าข้อ เสนอแนะดังกล่าวอาจมีข้อขัดข้องใน เรื่ององค์คณะพิจารณาของศาลแขวงใช้ผู้พิพากษา นายเดียวก็ได้ ¹

¹ โปรดดูรายละเอียดที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์ใน เรื่องนี้ไว้ในวันบทที่ 3 ข้อ 2.3 การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในศาลแขวง

4. เพื่อให้หมิ่น ฎั้ รื่องการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาไม่กลายเป็นบทบัญญัติที่ล้าสมัย ไม่ทันต่อเหตุการณ์ จึงสมควรปรับปรุงแก้ไขถ้อยคำในบางมาตรา คือ

4.1 เนื่องจากปัจจุบันไม่มีความผิดฐานโจรสลัดแล้ว จึงสมควรแก้ไขมาตรา 43 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยตัดความผิดฐานนี้ออกและ เนื่องจากความผิดฐานริศเอาทรัพย์สินก็เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีลักษณะความเสียหายทางแพ่ง เป็นจำนวนแน่นอนและ เจ้าทรัพย์สินมีสิทธิติดตามเอาคืน เช่นเดียวกับความผิดอื่น ๆ ที่กำหนดอยู่ใน มาตรา 43 อีกทั้งความผิดฐานริศเอาทรัพย์สินนี้ เพิ่งบัญญัติขึ้นภายหลังจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับบังคับ จึงสมควรเพิ่มเติมความผิดฐานนี้ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 ด้วย

4.2 สมควรแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 448 วรรค 2 ให้มีข้อความสอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรคแรก โดยบัญญัติให้มีข้อความในลักษณะที่ว่า "การเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอัน เป็นความผิดมิโทษตามกฎหมายอาญาให้มีกำหนดอายุความตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51"

และเนื่องจากกฎหมายลักษณะอาญาถูกยกเลิกไปแล้ว จึงควรแก้ไขถ้อยคำในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรคแรก จาก "กฎหมายลักษณะอาญา" เป็น "ประมวลกฎหมายอาญา"

5. อนึ่ง การบัญญัติกฎหมายบังคับให้มีการประกันภัย ความรับผิดทางละเมิดที่เกิดจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ (Compulsory Automobile Tort Liability Insurance Law) ในอนาคต ก็นับว่ามีส่วนช่วยให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายในคดีความผิดที่เกิดจากรถยนต์ได้รับการเยียวยาได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าประกอบกับการได้รับความคุ้มครองจากการนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญามาใช้ อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็ย่อมจะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างยิ่ง